

להזרזת נתן

גליון קל"א (שנה ג') ◊ פרשת קדושים ◊ חודש אייר שנת תשפ"ד

תורת נתן

פנינים מספר "להורות נתן" על התורה

שאהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים.

ולכאורה קשיא מה התועלת באמירה זו, שאם נפשו באמת קצה בבשר חזיר, א"כ מה מועיל שיאמר שאין נפשו קצה, ואם נפשו אינו קצה אלא שפורש לשם שמים, שוב אין צורך באמירה.

ובס' זכרון לדוד לזקני אבי אמי הג"ר שלמה סופר ז"ל (עמוד 1), הביא מאביו הג"ר יעקב עקיבא סופר ז"ל ממיאווה בן הגאון בעל כתב סופר ז"ל לפרש, שהתורה הקדושה הזהירונו שלא להתבייש מפני המלעיגים בעבודת הבורא, וכגון אם יזדמן שאחד ממכירי הנכרים יזמין אותך לאכול על שולחנו בדרך ידדות, לאכול מזבחה בשר חזיר ומאכלות אסורות, ומחשש שמה הלה ילעיג עליך אל יבקש אמתלאות לומר להנכרי כי אינו יכול לאכול היום ממטעמו כי מצב בריאותו ברע הוא. והיינו מניין שלא אפשי – להנכרי – נפשי קצה בבשר חזיר. אלא יאמר לו אפשי בבשר חזיר, שיאמר לו בלא בושה, כי הסיבה היחידה שאינו מסיב על שולחנו היא משום שאבי שבשמים גזר עלי עיי"ש.

ויימתק יתור, דאם יאמר ישראל להנכרי שהוא מונע עצמו לאכול ממעדי העכו"ם משום איזו אמתלא, א"כ ליכא בזה הבדלה מן העמים, כי עדיין יסבור העכו"ם כי כמוני כמון, אבל אם יאמר לו שאפשי בבשר חזיר אלא שאבי שבשמים גזר עלי, זה יגרום הבדלה, כי עיי"ז היא היכר כי ישראל קדושים מובדלים מן העכו"ם במאכלם ובמשתיהם ובכל עניניהם. וזה שאמר רבי אלעזר בן עזריה, דלא יתקיים ואבדיל אתכם מכל העמים אלא אם תהא הבדלתם לי לשמי.

הולכי רכיל עושים עצמם צדיקים - עושין מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס

לא תלך רכיל בעמך וגו' (וי, טז). פירש"י לא תיכול קורצין שכן דרך הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם ולרמוז דברי רכילותן שלא יבינו שאר השומעים עכ"ד.

י"ל עוד כי הולכי רכיל אחרי שסיימו לספר דברי הלשון הרע עוד מוסיפין קריצת עין להראות כאילו יש להם להוסיף עוד דברים ועים אלא שהם צדיקים ואינם מספרים הכל, ובזה שמים רעות עשו, לא זו בלבד שהם מספרים לה"ר, אלא שעושים עצמם כצדיקים עושין מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס.

אין האילן נותן פירותיו בטבע עד ג' שנים ואין בו טעם וריח טוב

וערלתם ערלתו את פריו (וי, טז).

צ"ב לשון ערלתו דמשמע שהוא ערל מכבר והלא אינו ערל אלא בציווי התורה. וי"ל עפמ"כ הרמב"ן דאין האילן נותן פירותיו בטבע עד ג' שנים ואין בו טעם וריח טוב עיי"ש. וז"ש וערלתם מה שהוא ערל בטבע.

התורה הקדושה הזהירונו שלא להתבייש מפני המלעיגים בעבודת הבורא

והייתם לי קדשים פי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן העמים להיות לי (כ, כו). וברש"י, רבי אלעזר בן עזריה אומר, מניין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר אי אפשי ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשי ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, ת"ל ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי

שיח מזהר"ן

פנינים מספר "שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי אברהם יצחק גליק זי"ע

אב"ד טאלטשווא בעל "יד יצחק" - ב' אייר

נולד בשנת תקפ"ו בזמן זקני מרן בעל "חתם סופר" זי"ע. לפני לידתו קיבל על עצמו אביו ואמו להתענות בכל שבוע בימי שני וחמישי, לזכות הילד שיאריך ימים ויגדל ויתעבד לאילנה רברבא [יתכן של"ע נעדרו מהם כמה ילדים קודם], ואכן כבר בילדותו התפרסם שמו כחריף עצום, והוא עצמו כותב בהקדמה לספרו של ז"ל שזימכו על ספרו הלכה למעשה, כי חלק מהתשובות כתב עוד טרם שהייתה לו חתימת זקן. בהיותו נער בן י"ב שנים הלך ללמוד בישיבתו הרומה של הגה"ק רבי שמעלקא מסעליש זי"ע בעל "צור החיים", שגם הוא היה ידוע בחריפותו העצומה, והוא עצמו היה תלמידו של זקני הגה"ק רבי שלום חריף זי"ע אב"ד לאקנבאך, שמרוב חריפותו קראוהו כבר בחייו בתואר "רבי שלום חריף".

רבו השני של ה"יד יצחק" היה הגה"ק רבי משה פערלס זי"ע אב"ד בראד, שהיה תלמיד הגה"ק רבי משולם איגרא זי"ע וכן היה תלמיד מובהק של הגה"ק רבי יוסף מפויזן זי"ע חתן הגה"ק בעל "נודע יהודה" זי"ע [הנובי"ל החזיק מאוד מחתנו רבי יוסף מפויזן, ויש כמה תשובות אלו בנוי"ל, ובאחת התשובות כותב הנובי"ל לשונות מפליאים, שידי רועדות ממש כאשר הוא כותב אלו דברי הלכה]. רבי משה פערלס היה גאון עצום ואיש קדוש אך לא התפרסם כ"כ, כעבור כמה שנים הלך להיות רב בבאניהד שהיתה בימיהם ההם עיר ואם בישראל, ואחרי תקופה קצרה פטשו בעיר המסכילים הרשעים והרוסו שם כל חלקה טובה, וכל תושבי העיר הלכו אחרי מנהיגיהם הדומים לגויים, כגון שעשו את חופה בתוך בית כמנהג הגויים ולא רצו לעשות החופה כמנהגינו מתחת לכיפת השמים שיש בה רמז לפריה ורביה ככוכבי השמים לרוב. כמובן שרבי משה פערלס שהיה רב העיר התנגד לזה מאוד, והרשעים שהיה להם מהלכים בקרב השלטונות הצליחו לאסרו בבית האסורים, ובדרך נס הגליח לברוח מהם אל עיר מולדתו בראד, אך מרוב ענמת נפש על כל התלאה אשר מצאתו בדרך, נפטר כעבור חודשיים ימים. ברבות הימים חזרה באניהד להיות עיר חשובה בקרב ישראל, אחרי שעשו את הפירוד בין קהילות החרדים לדבר ד' ובין כתות המסכילים, וכיהנו שם רבנים גדולי ישראל, הגה"ק רבי משה פולק זי"ע והגה"ק רבי אלעזר דייטש זי"ע.

בישיבה בסעליש הוסיף חריפות על חריפותו, וכך היה הבחור המובהק בישיבה, ותיכף בהגיעו לפרוץ לקחו הגה"צ רבי ישעי' בנעט זי"ע אב"ד קאלוב - בן הגה"ק המפורסם רבי מרדכי בנעט זי"ע אב"ד ניקלשבורג - לחתן עבור בתו. [אודות הבני' בנעט יש בתש"ז "חתם סופר" שנשאל אודות רב אחד שנפטר ורבי הקהילה מחפשים רב אחר במקומו, ולא כולם רצו שבנו משיך אחריו את הנהגת העיר, ורב אחד המליץ להחתם' שיסכים להכתיר את בנו של הרב המנוח כרב העיר, והחתם' לא הסכים למנותו באמרו של עדיין אינו ראוי למלאות מקום אביו, והנה החתם' כותב את הדברים ללא הזכרת שמות מפורשים, אך המבין יבין שמדובר על הגר"י בנעט אחרי פטירת אביו בניקלשבורג].

בתחילת דרכו אחרי נישואיו, לא רצה ה"יד יצחק" לשמש ברבנות ולהינות מקופת הקהל שיתמכו בו, ולכן קנה חלקת שדה והעביר בה נכרים שיתעסקו עם הפירות והחרישה, אך מן השמים רצו כנראה אחרת, וביום כהם פרצה שריפה בביתו וכל רכושו נאבד מן העולם, וכיון שכן הוכרח לקבל עליו את עול הרבנות. בהיותו רב העיר טאלטשווא ישב כל היום והרביץ תורה לתלמידים, וכן העלה על הכתב את חידושי תורתו, עד שכולם נתקבצו לכרכים גדולים וחשובים ביותר, שאלות ותשובות "יד יצחק" ב' ידי' לקיים, "באר יצחק" על מסכתות הש"ס, וכיום ישנם עמ"ס גיטין ועמ"ס חולין, ובהקדמה הוא כותב ישנם עוד י"ח חיבורים שנשארו בינתיים ככתב יד. דרך תלמידו בכתבית התשובות המבינים היא מיוחדת במינה, שהרי בדרך כלל כותבים הרבנים המסכילים כמה שורות שיחות חולין לכבוד השואל, ואילו הוא ברוח חריפותו והתמדתו לא נהג כך, אלא תיכף ומיד בתחילת התשובה הוא מביא את כל הראשונים והאחרונים העוסקים בענייני השאלה, ומשם הוא צולל במים אדירים בעמקני התלמוד שלולת את התשובה הבהירה כיד ד' הטובה עליו.

ונהג כדי להצדיק את הצדיק מעיקרא - הגר"מ בנעט שלא לחם כ"כ נגד המסכילים, עליו לדעת קצת את מה שנעשה שם באותם הימים. המסכילים הצליחו מאוד במימיתם הנפשעת להכניס את רוח הנהגות הגויים בתוך בני ישראל, מאחר שהמון העם הלך אחריהם כעדר, אך אחר הרועה, בפרט שחלל את התורה בתקופה

היהא חירות לכל היהודים שהם יכולים להתגורר בכל מקום שירצו [עד אז התגוררו היהודים רק בגיטאות שוממות או בשכונות גויות והיהודים קפצו על המציאה שכעת אפשר להתחבר אל הגויים ולהיזמיות אליהם, ואחד הקשיים הגדולים ביותר שעמדו בפני הרבנים הצדיקים, היתה, שעם המסכילים הלכו גם הרבה תלמידי חכמים ותמימים שמילאו בריסם בש"ס ופוסקים, אך יחד עם זאת היו מלאים גם בדעות כוזבות ובמחשבות חיצוניות, עד שאחד מהת"ר שנפלו ברשתם כתב בספרו שחיבר, שכל תלמיד חכם צריך ללמוד גם חכמות חיצוניות כדי להיות מלומד כמו הגויים המלומדים במדינתם המלומדים. הם רצו שהיהודים יהיו דומים לאותם גויים מלומדים שכלפי חוץ הסבירו להם פנים שוחקות, אך מה היה מחשבתם האמיתית כלפי היהודים למרות חנופתם אליהם, זאת ראו כעבור עשרות שנים, איך שזדקא המדינה שהיתה סמל למקום מגורי המלומדים, דוקא מדינה זו הרגה ושחטה רבנים רבבות יהודים כחית טרף שאין בה רחמים. מבין הרבנים היחידים שיצאו לחלום נגד תופעת המסכילים, היה זקני מרן בעל "חתם סופר" זי"ע, שהיה מומחה לרבים להכיר על ספרי המסכילים שלא להניסם לחתן ביתו, כי היו רבים שהכניסו את ספריהם לביתם ונפלו במצודתם הקלוקלה. פעם ביקשו התלמידים מהחתם' שידפיס ספר נגד שיטת המסכילים, אך החתם' לא הסכים, וטעמו ונימוקו עמו, שהרי ביניהם ישנם ג"כ תלמידי חכמים, והם יוציא ספר נגד השיטה שלנו, ומה נועיל ולהדפסת ספרינו, והעצה היחידה היא להרביץ תורה ולהגדיל תורה ולהאדירה בתפוצות ישראל, והם כלים מאלוהים.

בענין הס' "פרשת מרדכי", אזכיר מה שבאותה תקופה הדפיס מאן דהו ספר הניקב בשם "בשמים ראש" וטען שהחיבור מקורו מרבינו אשר בעל הרא"ש, אך המעיין בתוך הס' יראה מיד שישנם דברים שאינם תואמים לסגנונו של הרא"ש שהיה איש קדוש גנורא מן הראשונים, והגר"מ בנעט כתב תשובה חריפה מאד נגד הס'

לא תאָקלן על תַּקּוּם וְגו' (י"ט, כו).

מי שצריך ללכת למלאכת פרנסתו באשמורת הבוקר קודם עלות השחר, ומוכרח לאכול מחמת חלישות כחו, אם נכון הדבר לאכול או לכתחילה

ע"ד ששאל, שצריך ללכת למלאכת פרנסתו באשמורת הבוקר קודם עלות השחר ומוכרח לאכול או מחמת חלישות כחו, אם נכון הדבר לאכול או לכתחילה.

ע"ד ששאל, בש"ס ברכות (י"ג) מוא דכתיב י"ח תאכלו על הדם, לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. ושבו אמרו, כל האוכל ושותה ואח"כ מתפלל עליו הכתוב אומר וְאֵתִי הַשְׁלַקְתָּ אַחֲרָיִךְ וְנָן (מלכים א' ד' ט) אל תקרי גוי' אלא גאיך, אמר הקדוש ברוך הוא לאחר שנתגאה זה קבל עליו מלכות שמים עכ"ד.

ולא נתבאר בגמרא אם איסור האכילה הוא רק משהגיע זמן תפלה או גם קודם לכן, אולם הרמב"ם (פ"ו מתפלה ה"ד) כתב "אסור לו אדם שיתעורר כלום או ישעשה מלאכה מאחר שנתבאר עמוד השחר עד שיתפלל תפלת שחרית", וכ"כ הרשב"א דרך כשאכל אחר שהגיע זמן תפלה כתוב ביה ואותי השלכת אחר גויך. וכ"כ בת"י שצריך לזוהר שיתחיל לאכול בענין שיגמור קודם עמוד השחר, ומה שאינו אורח"ה (ס"ו פ"ט סוף ג') "אסור לו להתעסק בצרכיו וכו' עד שיתפלל תפלת י"ח ולא לאכול ולשתות", ואינו מפורש בסעיף זה דהאיסור הוא רק משהגיע זמן התפלה, היינו משום דקאי התם על הסעיף הקודם, שבו נאמר "כיון שהגיע זמן התפלה אסור לאדם להקדים לפתח חבירו ליתן לו שלום", ובהמשך לזה אמרו בסעיף הבא דמשהגיע זמן תפלה אסור גם לאכול ולשתות. ועיין (סעיף ה' שם) דאם התחיל לאכול קודם עלות השחר צריך להפסיק. ומבואר דקודם עלות השחר לא תאכל.

ב) ברם המג"א (ס"ו פ"ט סוף י"ד) כתב בשם מהו"ר חיים ויטאל ז"ל, שאפילו קם בחצות הלילה אסור לטעום קודם שמתפלל, וכן משמע בזה עכ"ד.

ג) ולכאורה י"ל דפלוגתא זו תליא בשני הלימודים שבש"ס ברכות (י"ג) הנ"ל - דהנה ההבדל בין שני הלימודים נראה, דלהטעם הראשון דלא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, האיסור הוא על האכילה שאסרו לאכול קודם התפלה, ולטעם השני דהאכל ושותה ואח"כ מתפלל אמר הקדוש ברוך הוא לאתר שנתגאה זה קבל עליו עול מלכות שמים, האיסור הוא על התפלה, דאסור להתפלל אחר שנתגאה ע"י אכילתו. ומעתה י"ל דלטעם הראשון דהאיסור הוא האכילה קודם שקיים מצות תפלה, א"כ לא נאסרה האכילה אלא סמוך לזמן קיום המצוה, דלא לו לאכול בשעה שמוטלת עליו חובת תפלה, וכמו שמצינו כן לענין אכילה סמוך למונחה בש"ע או"ח (ס"ו ר"ג), ולענין תפלת מעריב (שם ס"ו ר"ה), ולענין אכילה קודם בדיקת חמץ (שם ס"ו ת"א מג"א ס"ק ג'), ולענין אכילה קודם ספירת העומר (שם ס"ו תפ"ט ס"ד), ולענין אכילה קודם נטילת לולב (שם ס"ו תרי"ב ס"ב), ולענין אכילה קודם קריאת מגילה (שם ס"ו תרי"ב ס"ד) - וה"ה דלא נאסרה האכילה אלא סמוך לזמן תפלה. אמר המחבר שהנהגה הנכונה והיא מחמת התפלה, שאסור להתפלל מתוך גאווה, י"ל דאף אם אכל קודם זמן התפלה אסור, כיון דעכ"פ בשעת התפלה עדיין מרגיש את שבעו ונמוצו שמתפלל מתוך גאווה. ולא דמי לכל הני דלעיל, דהתם אין האיסור בקיום המצוה אלא האכילה, שלא להיפוך, דאסור לאכול קודם המונחה, וע"כ כל שלא הגיע סמוך לזמן קיום המצוה מותר, אבל הכא האיסור הוא במה שמתפלל אחר האכילה, ובה"ה י"ל דאף כשאוכל לפני זמן התפלה אסור.

ד) ובשני לימודים אלו י"ל דתליא גם אם יצא ידי חובת תפלה כשהתפלל אחר שאכל מקודם, דלכאורה יש לדון בזה דאינו יוצא משום דהוי מצוה הבאה בעבירה, דע"כ שכתב הב"י או"ח (ס"ו פ"ט) דהא דאסור לאכול עד שיתפלל אינו אסור אלא מדרבנן

לאכול אף קודם שהגיע זמן תפלה. וגם מבואר ברשב"א ברכות (י"ג) דבאכל קודם זמן תפלה ליכא משום אורי השלכת אחר גויך, הרי דגם להטעם השני ליכא איסור לאכול קודם עמוד השחר. ונראה דלעדת הרה"ק האיסור דלא תאכלו על הדם אינו דומה לכל שאר המקומות שמצינו בהם שאסור לאכול לטעם זמן של מצוה, דבכל הני דדאי תליא איסור אלא כשהגיע ממוך לזמן קיום המצוה, אבל טעם איסור אכילה קודם התפלה מבואר בזה שם משום דאחר שישן לא חזרה אליו נשמתו עד שיתפלל וכשאוכל טרם שחזרה הנשמה הו"ל כנחשד וימנעון עיניו שם. וע"כ אסור אף קודם שהגיע זמן התפלה, ולהרשב"א שכתב דבאכל קודם זמן התפלה ליכא משום אורי השלכת אחר גויך, נראה דס"ל דהגאווה היא בעצם האכילה והשתיה ולא במה שבטנו מתמלא, וע"כ כל שאוכל טרם הגיע זמן התפלה ליכא משום גאווה.

ה) ולדינא, הנה המג"א (ס"ו כ"ה ס"ק) כתב, דכל דבר שבעלי הקבלה והזוהר חולקין עם הגמרא הלך אחר הגמרא והפוסקים, מיהו יש בעלי הקבלה מוזכרין יש להחמיר ג"כ עם עיניו שם. וא"כ בנ"ד י"ח לכאורה להחמיר כהזוהר דאסור לאכול אף קודם זמן התפלה. ובתש"י חכם צבי (ס"ו ל"ח) כתב דדיון שאינו מוזכר בהיפוך בש"ס ופוסקים יש ללכת אחר דברי קבלה. ובשאלת יעב"ץ (ח"א ס"ו ר"ק כתב, דהא דקיימא ל"י כהש"ס כשהמקובלים חולקים, היינו רק כשהולקים בהדיא, אבל כשלושן הש"ס סובל שני פירושים, אולם בודאי שבעלי הקבלה מוכרעים דהפירוש בש"ס הואו מותריו כי היכי דלא נשווי פלוגתא ביניהו עיניו שם. ומעתה מכיון שבש"ס אינו מובא דאסור לאכול קודם שיתפלל דהיינו דוקא משהגיע זמן תפלה, ואלו בזהוהר משמע דאף כשקם בחצות לילה אסור לטעום קודם שמתפלל, וכש"כ המג"א, ויתכן דגם הש"ס סבירא ליה כן, א"כ דדאי שיש להחמיר כהזוהר.

יא) ברם באמת, יתכן דאף לפי הזוהר סגי אם יתפלל תפלה כל שהיא, דלא נאמר שם דבעינן דוקא שיתפלל תפלת י"ח אלא דצ"ל צלחנה דפלוגתא דמאריה. ואם נניס הדברים, יתיישב בזה מה שהביא הברכי יוסף או"ח (ס"ו פ"ט א"ב) שכתבו קצת משם הרה"ז ז"ל שבאשמורת היה אוכל מיני תרגומא, והרכי"י כתב דאין לסמוך על דאסור גמור ה"ל לדברי הזוהר ואולי היה הרב חולה עיניו שם, וחוזו ושנו כן בהגהותיו וצוץ אורו על הזוה"ק (פ' ויקהל דף ר"ו ט"ז). ברם לדרכנו יש ליישב, דהזוהר לא אסר אלא כשלא התפלל כלל, אבל הרה"ז ז"ל התפלל תפלה כל שהיא ושפיר אכל מיני תרגומא. האמנם יש להוכיח לכאורה דלזהוהר לא מהני תפלה כל שהיא, שהרי מבואר בזה שם דאע"כ דאשתדל בר נש באורייתא לא מהני להחזיר נשמתו למקומה אלא ע"י תפלה עיניו שם, והרי כשלמד תורה על כרחיך שבייך ברכת התורה תחלה ומ"מ לא מהני. אולם י"ל דברכת התורה אינה בגדר תפלה אלא שבח והודיה ובעיני דוקא תפלה. ועוד י"ל ד"ל הזהוהר כדעת ר"ת המובא בב"י או"ח (ס"ו מ"ז) דאין חיוב ברכת התורה עד הבוקר ואף כשישן בלילה עיניו שם, וא"כ יכול ללמוד אף בלי ברכת התורה.

יב) שוב ראינו בתש"ו השיב משה ז"ל (או"ח ס"ו) שכתב דאין שום פלוגתא בין הזוהר והפוסקים, דגם להזוהר אין איסור אכילה אלא לאחר שגעת זמן התפלה, ויפה הביא לתלמידי הא"י ז"ל שהחז"י אכל קודם עלות השחר שכן הוא ג"כ דעת הזוהר וככל הפוסקים, והלכה ומורוין כן בלי פקפוק אלא שלא ישתה וימלא כריסו עד שבא לידו קאי ראש וביטול תפלה עיניו שם שהאר"ק. ובש"ת שב יעקב (ס"ו ח) כתב, דגם הזוהר לא אסר אלא כשהגיע דרך רעבתנות, אבל בחולה מותר לאכול קודם התפלה. והובא בהגהות אשל אברהם על הש"ע (או"ח ס"ו פ"ט). וכענין זה כתב החיי אדם (פ"ב ס"ו) והובא במשנה ברורה (ס"ו פ"ט ס"ק). וא"כ בגדון דיון שהוא איש הלש ומן ההכרח לאכול באשמורת הבוקר בצאתו לבקש שו"ת לביתו, ודאי דאין דרך רעבתנות, ומותר לו לאכול כפי הצורך אחר שיתפלל תפלה קצרה. ובלבד שיאכל חצי שעה קודם עלות השחר וכמבואר בפוסקים והובא במ"ב שם (פסקי"ז).

(ש"ת להורות נתן חלק א' סימן ח)

חוק נהג

עניני הלכה משולחניו של רבינו זי"ע

ואסמיה אקרא, אולם הרי דעת רש"י פסחים (ג' א) דגם באיסור דרבנן שייך הדין דמצוה הבאה בעבירה וע"כ אינו יוצא במצוה של טבל דרבנן עיניו שם. ברם לא שייך כאן לדון משום מצוה"ע, אלא להטעם השני דהאיסור הוא בעצם התפלה, וכיון שהתפלה היא באיסור שמתפלל מתוך גאווה י"ל דאינו יוצא משום מצוה"ע, אבל להטעם הראשון דהאיסור הוא האכילה, א"כ נתי דעיבד איסורא במה שאכל, מ"מ בגוף התפלה אחר האכילה ליכא שום איסור, וממילא לא שייך בזה מצוה"ע.

ה) אלא שראיתי במאורי ברכות (י' א) שכתב "האכל ושותה בשחרית ואח"כ מתפלל אעפ"י שמכל מקום יצא ידי תפלה, עון גדול הוא, ועליו הכתוב אומר ואתי השלכת אחר גויך, לאחר שהתגאה זה מקבל עליו עול מלכות שמים" עכ"ל, ומבואר דאף להטעם השני יצא ידי תפלה, וקשה דאמאי לא נפסול משום מצוה"ע, וממילא נימא דאסור לו להתפלל כשאכל מקודם כיון דלא מצוה היה והו"ל ברכה לבטלה. אף נראה פ"ד תוס' (סוכה ל) דלולב של אשירה ושל עיר הנדחת אין לפסול משום מצוה"ע, דדוקא בגזל, דמחמת עבירת הגזל באה המצוה שיוצא בה, אבל הני אטו מחמת העבירה שנעשית בה נפיק ביה עיניו שם. וה"ה י"ל כאן, דאין המצוה באה מחמת העבירה, דאף אם לא היה אוכל קודם התפלה היה יכול להתפלל, ומהאי טעמא מובא אה דברכות (כ"ב א) היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אף על פי שחטא תפלתו תפלה, מתוקף ליה רבא ואי זבח רשעים תועבה עיניו שם. ואמאי לא פריך דהוי מצוה"ע, וה"ה דהכא לא שייך מצוה"ע כיון דאין המצוה באה מחמת עבירה.

ו) ברם עדיין יש לעיין דנימא כשהתפלל אחר שאכל דלא יצא ידי תפלה משום זבח רשעים תועבה וכמו בהתפלל ומצא צואה במקומו. ונראה דהנה פלוגתא רבה ורובא אם אמרין במתפלל ומצא צואה במקומו זבח רשעים תועבה, י"ל דתליא בהא דפליגי בברכות (כ"ב א) ר' יוסי ב"ר הנינאי אמר תפלות אבות תקנום, וריב"ל אמר תפלות כנגד תמידין תקנום. והשתא י"ל דרבה ס"ל כר"י ב"ר חנינא דתפלות אבות תקנום, ואין התפלה במקום קרבן, וע"כ לא שייך בזה זבח רשעים תועבה, דדיון זה לא מצוינו אלא בקרבן בלבד וכהא דסנהדרין (ק"ב א) עיניו שם. ואף דמבואר בגמרא שם דאף לריב"ח אסמיניהו רבנן אקרבות עיניו שם, מ"מ עיקר תפלה לאו משום קרבן הוא. ורובא ס"ל כריב"ל דתפלות כנגד תמידין תקנום, וע"כ שייך גם בתפלה הפסול דזבח רשעים תועבה. והשתא שפיר כתב המאירי ז"ל דכשהתפלל אחר אכילתו יצא ידי תפלה, וכנראה מפשטות המימרא שבגמרא, דהרי בעל מימרא זו הוא ר"י ב"ר חנינא, ואיהו לשיטתיה הלא ס"ל דתפלות אבות תקנום וממילא לא שייך בזה משום זבח רשעים תועבה.

ז) ועפ"י א"ש מה שדנו בתוס' עירובין (ס"ד א) דהכי שבייך בהמ"ז ומצא צואה במקומו א"צ לחזור ולברך ואינו דומה לתפלה שצריך לחזור ולהתפלל עיניו שם. וצ"ע דמאי שנא ברכה בתפלה. ולדרכנו א"ש, דרק בתפלה ס"ל לרבה דלא יצא משום זבח רשעים תועבה דס"ל דתפלה במקום קרבן תקנו, אבל ברכות אין להם ענין לקרבן וע"כ פשיטא דלא שייך בהו הדין דזבח רשעים תועבה. ועיין שו"ע (ס"ו פ"ה ס"ה) בזה. (ח) ועיין פמ"ג או"ח (ס"ו ע"ד מש"ז ס"ק א) שדן בקורא שמע ורואה את הערוה דלא יצא משום דכל מילתא דאמור רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני וכדס"ל לרבה בתמורה (ד' ב). וכ"כ הפרמ"ק שם (ס"ו ע"ט ס"ק א) גבי קרא ק"ש ומצא צואה במקומו עיניו שם. וכן שם (ס"ו ע"ט א"א ס"ק א) עיניו שם. אולם כבר נודע מש"כ מהר"ט (ח"א ס"ו ס"ט) דהכי דאי אפשר לתקן את האיסור לא אמרין אי עביד לא מהני. וביאורו יותר בנתח"מ (ס"ו ר"ה ס"ק) וחוו"ד (ס"א א). וה"ה בנ"ד אף אם נימא דלא מהני מ"מ עבר אמירא דרחמנא שהתפלל במקום צואה. ועוד יש לדון בדברי הפמ"ג בזה ואכמ"ל.

ט) אולם באמת הרי בזהוהר פ' ויקהל (דף רט"ו ע"ב) למדו מהקרא לא תאכלו על הדם דאסור לאכול קודם התפלה ומ"מ ס"ל דאסור

יפה נדרשת

לו לעצמו עדיין מקום למלאות את החסר, אין לו לומר תורה, כי קשט עצמן תחילה ואח"כ קשטו אחרים.

ברם בודאי שצריכים הצדיקים לומר מוסר לשומעיהם, וע"כ העצה היעוזה היא, לכלול את עצמו בדברי המוסר ולחשוב שהוא מתכוון להוכיח גם את עצמו. ובהו פירוש פקודים (קו"ש י"ט) ה"ה ה"ה תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, דלכאורה תיקש אין יתכן להיות חובת תוכיח את עמיתך, הרי קשטו עצמן תחילה ואח"כ קשטו אחרים, ולזה בא הכתוב לומר "ולא תשא עליו חטא", שלא תשים את החטא רק עליו, ואילו אותך תחזיק לצדיק מופלג, אלא הנכול גם את עצמך בדברי המוסר שאתה אומר לחבירך, ואז תוכל להיות מוכיח את עמיתך כראוי וכנכון. (שיחה בישבתנו הק"מ ז' מ"ג א' שנת תשס"א)

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (י"ט, י"ז).

הטעם שגדולים וצדיקים לא התמידו באמירת תורה בצבור והנה מה שראינו אצל הגה"ק משינאווא ועוד צדיקים שלא התמידו באמירת תורה ברבים - יש לומר הטעם כי סברו דקשטו עצמן תחילה ואח"כ קשטו אחרים (פאה"ק י"ג), וכבר אמרו בתוספתא (בבומ"ס פ"ה) נאים הדברים כשהם יוצאים מפיהם, ואין זה מן הראוי להיות נאה ודורש ולא נאה מקיים, וע"כ היו אומרים תורה רק שכבר נתמלא הפה והדברי תורה נגדשים ועולים ואי אפשר עוד לעכבם, רצה לומר שהוא עצמו כבר מלא וגדוש באותם דברים הצריכים תיקון, ואז יכול לומר מוסר לאחרים שעדיין אינם מלאים ומתוקנים באה, ולא אם יש

המשך "שיח מורה"ן

"בשמים ראש" והתשובה נדפסה בס' "פרשת מודכ"י". גם החת"ס מכנה את הס' בשם "כזבי הראש" (במקום כתבי הרא"ש). הגם שהיו גדולי הדור שהביאו את הס' "בשמים ראש" כמו זקני מרן רשכבה"ג רבינו עקיבא איגר זי"ע, וכנראה שלא ידעו מיהו המחבר ואת זהותו האמיתית, כי באמת המדפיס היה תלמיד חכם מובהק וגם היה בנו של אחד מגדולי הדור, ולכן טעו לחשוב שהספר שהדפיס מקורו טהור, אבל כפי אשאתו ות"ח התחבר לירדכם על המסכלים וזה הביאו להדפיס את הס' בשקר. עד היום יש עדיין להשיג את הס' "בשמים ראש", וכעבור כמה שנים הדפיס ת"ח אחד את הספר מחדש ותירץ את כל ביותו, ואי אפשר להאריך יותר מדאי, כי בסופו של דבר מדובר בת"ח מובהק שהדפיס את הספר. (מוצש"ק מברכיך אייר שנת תש"ע)

מתוך ביוגרפיה רבינו זצוק"ל

י"ט א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א
ז' א' תמוז תשנ"א

ז"ל מי שיעזור להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובבא"י

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים ולזכות "למליון יושר" ול"זכות גדולה בזה ובבא"י וכלשונו רבינו הגה"ק זי"ע"א בצוואתו הק' על ידי עמדות "גדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

י"ל על ידי 'מכון להורות נתן' להוצאת והפצת כתבי רבינו בעל 'להורות נתן' זי"ע"א - לקבלת העלון במייל וכן להערות והצעות - נא לפנות לאימייל mln0527157594@gmail.com

